

Bretton-woodský systém

- ❑ vznik bretton-woodského systému po II.světové válce znamenal výrazný posun při úpravě mez.ekon.vztahů – od dvoustranné regulace k regulaci mnohostranné.
- ❑ Klíčové organizace : **IMF** (Mezinárodní měnový fond)
IBRD (Mez.banka pro obnovu a rozvoj)
GATT (Všeob. dohoda o clech obchodu)

v tomto výčtu nepřesnost – GATT nebyla a není mezinárodní organizací, tou je až WTO

Mezinárodní měnový fond (IMF)

- ❑ vytvořen k podpoře mez.měnového systému, k usnadnění růstu mez.obchodního systému, k podpoře stability měnových kurzů a mez.platebního systému.
- ❑ **hlavní úkol** : zmírňovat a zkracovat dobu trvání nerovnováhy platebních bilancí členských zemí.
- ❑ podmínkou členství = členství v IBRD.
- ❑ členské státy musí zajistit volnou směnitelnost měny vůči měnám zahraničním a mít k dispozici.
- ❑ možnost získat úvěr – ve stavu nouze (deficit platební bilance). Mohou požádat i bohaté státy (rozdíl od IBRD).
- ❑ pravidelné konzultace s členskými zeměmi → doporučení (pokud chce země čerpat fin.pomoc, musí doporučení plnit)
- ❑ **kritika v 90.letech, problém morálního hazardu**

Skupina Světové banky (WBG)

- ❑ původně jedna org. - **IBRD**, postupně vznikly 4 další
 - **IDA** (Mez.rozvojová asociace)
 - **IFC** (Mez.finanční korporace)
 - **MIGA** (Mnohostranná investiční záruční agentura)
 - **ICSID** (Mez.středisko pro řešení sporů z investic)
- ❑ **cíl** : podpora ekonomického a sociálního rozvoje prostřednictvím poskytování úvěrů a technické pomoci v rozvojových zemích (poskytnutím úvěru nastartovat obnovovanou ekonomiku)
- ❑ Vlastníky (podílňky) banky jsou vlády členských států. Finanční zdroje IBRD získává většinou emisí obligací. Jejich splacení garantují vlády členských států.
- ❑ Úvěr nemůže získat FO, bohatá země. Hodně chudé země – výhodnější podmínky úvěru. Splatnost většinou 12 – 15 let.

Skupina Světové banky (WBG)

- ❑ různé názory „pomoc“
- ❑ vede ke zvyšujícím se nerovnostem, země se dostávají do stále většího zadlužení, protože nejsou schopny splácet ani staré úvěry
- ❑ IBRD i přes nesplacení starších poskytuje nové → tento negativní dopad bude nadále pokračovat
- ❑ rozvojové státy nakupují více, než si mohou dovolit = nerozvíjejí vlastní produkci

GATT 1947

- ❑ zatímco MMF a IBRD vznikly od počátku jako mez.organizace, zde byl vývoj poněkud odlišný.
- ❑ Sice se původně počítalo s MO, ale docházelo k průtahům. Státy měly zájem na snížení tarifů, proto relevantní ustanovení vyčleněna do samostatné smlouvy – GATT. Byl přijat Protokol o prozatímní použitelnosti GATT (platnost 1.1. 1948)
- ❑ 1948 měla vzniknout MO, ale negativní postoje USA ovlivnil celou řadu dalších států a k přijetí mez.smlouvy o Mez.obch.organizaci nakonec nedošlo.
- ❑ S tím byla spojena celá řada problémů :
 - Neexistence mezinárodní organizace
 - „provizornost“
 - Nejasnosti týkající se pravomocí GATT

CÍLE GATT 1947

- ❑ prostřednictvím vzájemných a pro zúčastněné výhodných dohod dosáhnout podstatného snížení cel a jiných překážek obchodu.
- ❑ čím dosáhnout :
 - poskytováním bezpodmínečných doložek nejvyšších výhod
 - reciproitou nabytých a poskytnutých koncesí
 - ochranou domácí ekonomiky **pouze** pomocí cel
 - vypracování společných programů pro rozvoj obchodu
- ❑ od počátku řada výjimek
- ❑ činnost GATT – v tzv. kolech **rounds**

GATT 1947

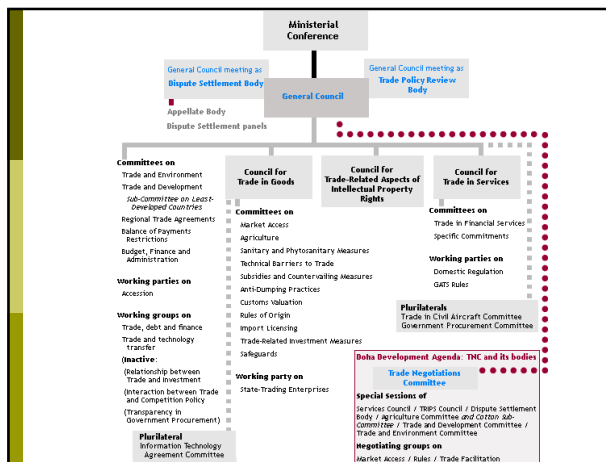
- první kola – zejména o snižování celních tarifů, teprve později (když byl patrný úspěch prvních kroků) se objevuje zájem na snižování netarifních překážek = zejména Tokijské (1973-1979) a Uruguayské kolo (1986-1994)
- v rámci Uruguayského kola – vznik nové MO = **WTO**
- GATT 1947 byl přetvořen na GATT 1994. Jedná se o inovovaný text, který již nezahrnuje organizační složku. Obě smlouvy chvíli existovaly vedle sebe. Smluvní státy GATT 1947 musely výslovně odstoupit a výslovně ratifikovat GATT 1994. WTO vedle GATT 1994 zajišťuje fungování dalších mez.smluv.

Rozdíly GATT vs. WTO

- GATT byla dočasným fórem. Nebyla to mezinárodní organizace, i když postupně vznikla jakási obdoba zajišťující dohled nad plněním dohod.
- WTO je stálá mez.organizace. Jako taková má svoje členy (GATT měla pouze smluvní státy). Je **právníkou** osobou, které každý stát poskytne právní způsobilost nutnou k výkonu jejich funkcí. Zástupci a úředníci – mají výsady a imunity (jako diplomaté)
- Systém mnohostranných dohod doprovázející GATT (od Tokio round) nebyl závazný. Vstupuje-li stát do WTO, **musí** přijmout veškeré mnohostranné dohody. Jinak vstup není možný.
- GATT = zboží, WTO = zboží, služby, duševní vlastnictví
- V obou útvarech systémy na řešení sporů, ve WTO pravděpodobně lepší.

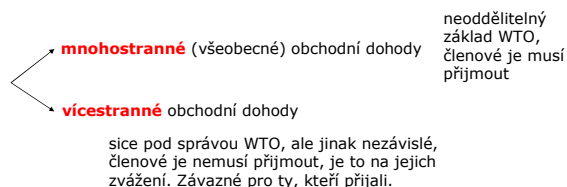
WTO 1.1.1995 (podpis 15.4.94 Marakéš), sídlo Ženeva

- zajištění realizace GATT 1994, dalších mnohostranných dohod a vícestranných dohod
- fórum pro projednávání „otáček“
- řešení sporů
- spolupráce s MMF a IBDR
- odstranění diskriminace = režimy nejvyšších výhod a národní režim
- další odstraňování bariér obchodu
- předvídatelnost obchodního systému
- více soutěžních prvků v systému – odstranění exp.podpor, dumpingů
- příznivější podmínky pro rozvojové země

WTO – struktura dohod

- jedná se o systém dohod

WTO - dohody

- Dohoda o zřízení WTO
 - Příloha 1A – Mnohostranné dohody o obchodu se zbožím
 - GATT 1994
 - O zemědělství, O textilu a ošacení, O technických překážkách obchodu
 - O uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření, O pravidlech původu
 - O dovozním licenčním řízení, O ochranných opatřeních,
 - O subvencích a vyrovnávacích opatřeních, Prováděcí dohody
 - Příloha 1B – Všeobecná dohoda o obchodu službami GATS
 - Příloha 1C – Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví TRIPS
 - Příloha 2 – Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů
 - Příloha 3 – Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky
 - Příloha 4 – Vícestranné obchodní dohody

GATT 1994

- využívá již zmíněných dvou režimů – nejvyšších výhod, národního
- stanoví omezení výjimek z těchto dvou režimů
- stanoví podmínky a proces pro přijetí kvantitativních omezení
- meze pro přijetí jiných omezení než jsou cla a kvant. omezení

- Režim nejvyšších výhod se týká :
 - cel a jakýchkoliv dávek ukládaných při dovozu nebo vývozu, v souvislosti s dovozem a vývozem, i při mezinárodních převodech plateb za dovozy a vývozy
 - vybírání výše uvedeného
 - pravidel a formalit spojených s dovozem a vývozem

GATT 1994

- Režim nejvyšších výhod se týká :
 - cel a jakýchkoliv dávek ukládaných při dovozu nebo vývozu, v souvislosti s dovozem a vývozem, i při mezinárodních převodech plateb za dovozy a vývozy
 - vybírání výše uvedeného
 - pravidel a formalit spojených s dovozem a vývozem

- Výjimky :
 - Některé historické (již nepříliš zajímavé)
 - Existence oblastí volného obchodu a celních unií
 - Zacházení s rozvojovými (nejméně rozvinutými) státy

GATT 1994

- Režim národního zacházení se týká :
 - zboží po jeho vstupu na trh = netýká se uvalení cel na dovoz
 - vnitřních daní a dávek, předpisů ovlivňující prodej, dopravu, distribuci

GATS

- sjednána v rámci Uruguayského kola. První svého druhu.
- má pokrývat veškeré služby krom v ní výslovně uvedených
- opět režimy nejvyšších výhod a národní

- cíl = postupná liberalizace a transparentnost obchodu se službami
- vytvořena Rada pro obchod se službami

TRIPS

- objem obchodu s nehmotnými statky významně roste
- silná regulace normami mez.práva veřejného (WIPO)

- zajištění ochrany právům k duševnímu vlastnictví
- zajištění prosazení těchto práv státy na jejich území
- řešení sporů v této oblasti mezi členy WTO